

Ontwikkeling kennis- en innovatiesystemen in de Greenports: regionale aanpak gouden driehoek

HCA-onderzoeksthema Methodieken Kennisoverdracht (MK)

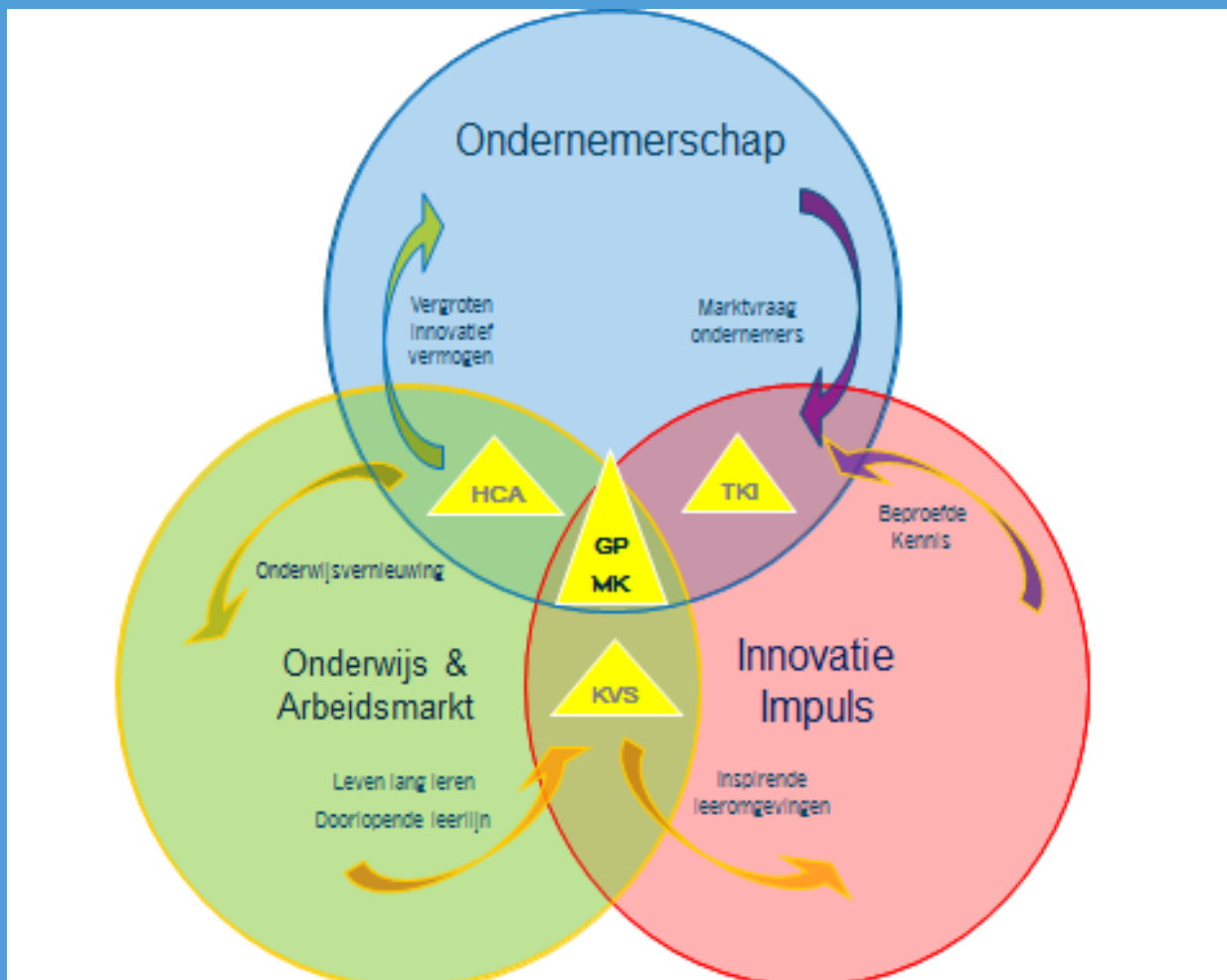
Februari 2014

F. Geerling-Eiff (LEI), M. Dijkshoorn (LEI), J. Potters (PPO)

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Focus MK-onderzoek in de Greenports (GP)

De k&i-systemen Greenports

Thema MK werkt met een inhoudelijke en cofinancierende bijdrage aan de verbetering van kennis en innovatie voor:

1. Kennis en Innovatie Impuls: Boskoop (EFRO + bijdrage partners)
2. Vizier op de toekomst (Agrivizier): Noord-Holland Noord (EFRO, i.d.)
3. Innovatiemotor: Aalsmeer (EFRO, i.d.)
4. Innovatie en Demonstratie Centra: Westland-Oostland (EFRO, i.d.)
5. Innovatie en Demonstratie Centra: Duin- en Bollenstreek (EFRO, i.d.)
6. Ambitieprogramma: Betuwse Bloem (provinciale middelen, i.d.)
7. Kennisloket GreenBrains: Venlo (provinciale middelen, i.d.)

Aanpak en beoogd resultaat: thema MK

De MK-projecten maken onderdeel uit van de bredere Greenportprogramma's in de regio (o.a. EFRO). Het doel is tweeledig:

- *monitoren en evalueren* (M&E) van het proces om te komen tot goed functionerende regionale kennis- en innovatiesystemen
 - om de regio's zowel intern als regio-overstijgend een spiegel met geleerde lessen voor te houden en 'best practices' te documenteren;
- *hands-on actieonderzoek* per regio en op maat
 - om de samenwerkende partners in de gouden driehoek te faciliteren bij de verankering van een duurzaam kennis- en innovatiesysteem.

M&E-speerpunten

1. mate waarin greenportregio komt tot **visievorming en agendering**;
2. mate van **betrokkenheid van actoren**;
3. mate waarin het netwerk erin slaagt **financiële middelen** te genereren;
4. mate waarin de greenportregio erin slaagt **concrete activiteiten** (projecten) uit te voeren en **concrete resultaten** te boeken;
5. mate waarin **ondernemers investeren** in de activiteiten;
6. mate waarin er sprake is van een **iteratief leerproces**, d.w.z. men lering trekt van succes- en knelpunten.

Visie en agendavorming K&I-systemen (svz)

- **Alle regio's:** gericht op versterking innovatie bedrijven en concurrentiekracht in de regio;
- **Noord-Holland Noord (Agrivizier):**
 - V: tripartiete samenwerking onderwijs, onderzoek en advies verankeren;
 - A: thema's markt en keten, duurzame teelt, meer met minder, energie en groene grondstoffen, gezondheid en welzijn;
- **Aalsmeer (Innovatiemotor):**
 - V: regio in beweging brengen door dicht aan te sluiten bij vraagstukken ondernemers;
 - A: thema's teelttechniek, markt en ketensamenwerking (product-, markt- en procesinnovaties) en verbetering communicatie kennis, overheid, ondernemers;

Visie en agendavorming K&I-systemen (svz)

■ Ambitie Betuwse Bloem:

- V: meer sturing vanuit bedrijfsleven (ondernemerspacten) voor regionale ontwikkeling, provincie/overheden nemen een faciliterende rol op zich;
- A: thema's logistiek, energie en milieutechniek, biobased en food & health;

■ Westland-Oostland (IDC's):

- V: netwerk opbouwen van (bestaande en nieuwe) IDC's voor valorisatie van innovaties en R&D voor de GTB, incl. kennisuitwisseling en vraag-gestuurde agendasetting;
- A: energie, water, digitaal telen, robotica, smaak en netwerken: Horti House;

Visie en agendavorming K&I-systemen (svz)

■ Duin & Bollen (IDC's):

- V: zie Westland-Oostland, sectorgericht i.p.v. themagericht zoals in W-O;
- A: fytosanitaire aspecten, biobased productie, precisielandbouw en logistieke technologie;

■ Boskoop (Kennis en Innovatie Impuls):

- V: opbouwen K&I-netwerk voor versterking regio als boomkwekerijcentrum;
- A: thema's onderwijs versterken, kennis(dossiers) en innovatieprojecten;

■ Venlo (GreenBrains):

- V: samenwerking opbouwen onderzoek en onderwijs om ondernemers beter te bedienen met kennis voor innovatie (brede aanvragen);
- A: geen specifieke innovatiethema's, ontwikkelen GreenBrains-loket en integraal opleidingsplatform.

Betrokkenheid actoren K&I-systemen (svz)

■ NHN:

- Betrokkenen waarderen het hoge ambitieniveau, maar focus op lange-termijn innovatie maakt aansluiting met bedrijfsleven en MBO lastig;
- 1 centrale coördinator van projecten (innovatieclusters);
- Syntens trekt zich terug, andere partner gezocht;
- Afspraak gemaakt met scholen dat samenwerking plaatsvindt vanuit publieke functie (i.p.v. de commerciële poot);

■ Aalsmeer:

- Vraagstukken ond's (korte termijn gericht) sluiten goed aan bij ambitieniveau IM;
- Coördinatie van innovatieprojecten is verdeeld over een aantal partners en worden niet centraal door 1 projectleider gecoördineerd (aansturing is gelaagd);
- Partners en provincie zijn tevreden over de samenwerking;

Betrokkenheid actoren K&I-systemen (svz)

■ Betuwse Bloem:

- Switch: meer aansturing vanuit 5 sectorpacten en een zesde sectorpact voor sector-overstijgende k&i-vraagstukken, met facilitatie vanuit de prov./overheid;
- Er is een multi-actor netwerk (OKO) opgebouwd waardoor niet alleen focus op K&I in projecten maar ook op de voorwaarden om de innovatie te faciliteren;

■ Westland-Oostland:

- EFRO-pt. net gestart, betrokkenheid, aansturing en commitment bij 4 IDC's goed;
- PT valt af als financier, belangrijkste aandachtspunt: hoe ondernemers/sectoren betrokken te houden in het k&i-netwerk (met cash-financiering);

■ Duin & Bollen:

- Collectieve doelstelling was in de praktijk niet vanzelfsprekend; de projectleider is gestart met bilaterale en een plenaire bijeenkomst voor commitment (= gelukt);

Betrokkenheid actoren K&I-systemen (svz)

■ Duin & Bollen:

- 9 partners opereren vooral op strategisch niveau, projectleider werkt eraan om de verantwoordelijkheden onder partners zowel op operationeel als strategisch niveau beter te verdelen;

■ Boskoop:

- Veel afstemming om met 14 partners tot een collectief werkplan te komen;
- Werpt vruchten af: goede samenwerking, aansturing en commitment projecten en resultaten;

■ Venlo:

- Veel energie voor vormgeving samenwerking onderzoek-onderwijs voor versterking kwaliteit regionaal kennisaanbod, partners sturen samen aan;
- Afspraak tussen partners dat gewerkt wordt vanuit het collectieve belang van de partners (succesvol leerproces), niet commercieel eigen gewin (neg. ervaring).

Financiële middelen (svz)

- **NHN:** 1.885.387€ = 56% beleid (EFRO, Rijk, Provincie) + 44% bijdrage partners (Agriboard, Clusius, Syntens, DLO);
- **Aalsmeer:** 2.514.658€ = 70% beleid (EFRO, Provincie) + 30% bijdrage 7 partners;
- **Betuwse Bloem:** < € volgt>: bedrijven, KvK, LTO+, WUR, Gem.n + Provincie,% pm;
- **Westland-Oostland:** 3.145.119€ = 48% beleid (EFRO, Rijk, Provincie) + 52% bijdrage 10 partners. GP-HC is penvoerder, kosten: 95.000€ (100% subsidiabel);
- **D&B:** 574.995€ = 53% beleid + 47% 9 partners; GP-HC is penvoerder (zie W-O);
- **Boskoop:** 1.942.420€ = 61% beleid (EFRO, Rijk) + 39% cofinanciering 14 partners;
 - De uitvoeringsgroep ervaart de administratieve lasten als hoog, financiën zijn wel op orde, dat schept vertrouwen bij de Greenport en overheden;
- **Venlo:** 300.000€ voucherregeling (Provincie), eigen investering partners op vormgeven samenwerking, nieuwe gezamenlijke projecten generen en duurzaam verdienmodel.

Concrete activiteiten en resultaten (svz)

■ NHN (lopend):

- 10 van 16 beoogde projecten zijn opgestart (o.b.v. 60 ondernemersaanvragen) in tripartiete uitvoering door onderzoek, onderwijs en advies;
- Innovatie nu meer op middellange termijn gericht dan op lange-termijn (beoogd);
- Met name vanwege verplichte tripartiete samenwerking is procedure tijdrovend;

■ Aalsmeer (lopend):

- Flexibele aanpak, vrij gemakkelijk innovatievragen van ondernemers in projecten om te zetten;
- 15 projecten lopen, verdeeld over de 3 uitvoerders (WUR, Syntens of Sign) en innovatieklas (InHolland), tripartiete samenwerking kennispartners geen voorwaarde;
- Innovatie voornamelijk gericht op individueel betrokken bedrijven, verbreding van resultaten naar andere ondernemers vindt (nog) niet plaats;

Concrete activiteiten en resultaten (svz)

■ Betuwse Bloem (lopend):

- A.g.v. verandering in het aansturingsproces en verandering in subsidievoorwaarden (meer private bijdragen) duurde het opstartproces van projecten relatief lang;
- In 2013 zijn projecten in uitvoering gegaan;

■ Westland-Oostland (lopend/net opgestart):

- Energie (doorstart): 3 kasontwerpen in de praktijk, nieuwe kennis ontwikkelen;
- Water (IDC-concept is nieuw): ontwikkeling van kennis en koppeling aan demonstratie (projectmatig), ondernemers enthousiasmeren;
- Digitaal telen (doorstart): door-ontwikkelen van techniek en managementinformatie telen op afstand, samenwerking met onderwijs inbedden;
- Horti House (nieuw): netwerkfaciliteit voor alle actoren werkzaam in de tuinbouw;
- Verder: Smaak (recentst opgestart) en Robotica (in 2014 verder bestuderen);

Concrete activiteiten en resultaten (svz)

■ Duin & Bollen (net opgestart):

- Goedkeuring EFRO ('de handtekening') liet lang op zich wachten (eind 2013);
- Gestart: portal bloembollenweb.nl, aantal projecten zoals Next Gen Sequencing (NAK-Tuinbouw), Innovatie Snijhyacinten (HOBACHO) en thema-kennisarena's;

■ Boskoop (afrendend):

- Masterclasses: grootste succes KII, circa 240 deelnemers (bedrijven en studenten); MC's goede invulling van hiaat ontbreken onderwijs in de regio;
- Innovatieprojecten: zodra in gang gezet deelnemende ondernemers enthousiast, vragen echter via intermediairs boven tafel gehaald, ond's kwamen niet vanzelf;
- Kennisdossiers: verdiepingsbron voor relevante sector-gerelateerde vragen; KII-partners tevreden over de kennisdoorstroom, geïnterviewde ondernemers (beperkt) kenden de dossiers echter nauwelijks;

Concrete activiteiten / investeringen ondernemers (svz)

■ Venlo (lopend):

- 2 van 5 tranches indienen kennisvragen door ondernemers, uitgevoerd;
- Volledige budget eerste 2 tranches belegd in projecten, momenteel in uitvoering;
- Integraal opleidingsplatform in ontwikkeling, focus allereerst op kennisloket;

Investeringen ondernemers

- **NHN:** betrokken ondernemers bij projecten dragen financieel bij aan implementatie van innovatieconcepten binnen eigen bedrijf;
- **Aalsmeer:** in kind in projecten, (nog) niet in cash, behalve een enkele toeleverancier;
- **Betuwse Bloem:**
 - Doel: private bijdrage naar 40%, nu nog voornamelijk PT-financiering en in kind;
 - Uitdaging: projecten interessant(er) voor bedrijven en de regio te maken;

Investerings ondernemers (svz)

■ Westland-Oostland:

- Ondernemers investeren in de implementatie van innovatieconcepten;
- Voornaamste vraag hoe commitment + verdienmodel sector na afschaffing PT;

■ Duin & Bollen:

- Ondernemers investeren in kind in projecten;
- Projectpartners halen innovatievragen bij achterban/klanten (ondernemers) op;

■ Boskoop:

- Vnl. in kind, niet in cash; drempel van 100 euro bijdrage voor MC's zorgde al voor minder ondernemers, voordeel: shift naar echt geïnteresseerde deeln.

■ Venlo:

- Kleine vouchers (19): 2.500€ subsidie, bijdrage ondernemer in kind;
- Grote vs (25): 5.000€ subsidie, bijdrage ondernemer in kind en 2.500€ in cash.

Iteratief leerproces (svz)

■ NHN:

- De betrokken partners zijn met elkaar in gesprek om tot een vernieuwde gezamenlijke aanpak voor Agrivizier te komen;
- Toepassing criteria innovatie versoepeld, van lange naar midel-lange termijn;
- Themabijeenkomsten om meer focus te brengen in de (brede) innovatiethema's om tot betere aansluiting bedrijfsleven en mbo te komen;

■ Aalsmeer:

- De projectleider neemt ervaring uit andere k&i-initiatieven in Innovatiemotor mee;
- Verankering van de kennisresultaten behoort feitelijk niet tot de EFRO-doelstelling, buiten EFRO is hier wel aandacht voor in de regio;

- **Betuwse Bloem:** de sector-overstijgende thema's benoemd vanuit de Ambitie waren niet voldoende ingebed in de deelclusters (pacten). Er is een themabijeenkomst georganiseerd en er wordt aan gewerkt om deze verbinding te verbeteren;

Iteratief leerproces (svz)

- **Westland-Oostland:** IDC bouwt voort op ervaringen van bestaande IDC's, nieuwe zijn opgestart, ambitie om een heel netwerk te bouwen, incl. D&B en verkenning IDC's regio Barendrecht (agrologistiek) en Boskoop (boomkwekerij);
- **Duin & Bollen:** Partners leren met elkaar hoe de samenwerking op regionaal niveau vorm te geven;
- **Boskoop:** Veel energie voor collectiviteitsproces leidde tot samenhangend K&I-netwerk, nieuw verdienmodel nodig om samenwerking + betrokkenheid ondernemers in stand te houden;
- **Venlo:**
 - De partners binnen GB benutten de voucherregeling als basis om de gewenste samenwerking en het integraal opleidingsplatform vorm te geven;
 - De partners investeren met eigen capaciteit in de samenwerking; sterke drijfveer voor versterking van het kennisaanbod en vergroting van de k&i-markt.

Aandachtspunten ontwikkeling kennis- en innovatiesystemen

Thema MK levert een bijdrage aan:

- **NHN:** destilleren van geleerde lessen lopende innovatieclusters (projecten) als handvatten voor nieuwe innovatieclusters;
- **Aalsmeer:** verkenning aansluiting en samenwerking Innovatiemotor met CoE's Greenports en Open teelten in de regio;
- **Betuwse Bloem:** interactie met ondernemers stimuleren om hen te enthousiasmeren voor en betrekken bij regionale projecten, inclusief eigen bijdrage (in cash);
- **Westland-Oostland:** de ontwikkeling van een kennisloketfunctie voor de IDC's + verkenning internationale marktkansen IDC's (nu vooral gericht op NL markt);
- **Duin & Bollen:** verkenning rol onderwijs in de regio en hoe wil/kan het onderwijs betrokken worden bij het IDC;
- **Boskoop:** impact meten ontwikkeling k&i-systeem door resultaten van KII + verkenning hoe het opgebouwde k&i-netwerk te verduurzamen en bestendigen ('KII 2.0').

Aandachtspunten ontwikkeling kennis- en innovatiesystemen

Thema MK levert een bijdrage aan:

- **Venlo:** invloed GreenBrains op kennis en innovatie in de regio Venlo door:
 - Intern de effecten van de resultaten GB op k&i in de regio te analyseren;
 - De samenhang tussen GB en overige regionale initiatieven (o.a. innovatiecentrum) in kaart te brengen.

Bovenregionaal aandachtspunt , uitdaging alle Greenportregio's:

- Hoe ondernemers structureel te betrekken bij k&i;
- Zoektocht nieuw (publiek-)privaat verdienmodel voor verankering systemen.

M&E Greenportregio's thema MK

- **2012:** methodieontwikkeling, dataverzameling en reflectie;
- **2013:** bredere dataverzameling, reflectie en basisanalyse geleerde lessen;
- **2014:** verdieping analyse geleerde lessen (innovatiematrix ontwikkeld), dataverzameling en aanzet eerste handvatten ontwikkeling k&i-systeem;
- **2015:** eindrapportage, dataverzameling, ontwikkeling handvatten, incl. do's + don'ts ontwikkeling k&i-systeem - in de regio - (geleerde lessen).

